

УДК 7.05:002.2-93:741.5:004.9

DOI <https://doi.org/10.32782/uad.2025.5.10>

Лихолат Олена Віталіївна,

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри дизайну

Київського столичного університету імені Бориса Грінченка

ORCID ID: 0000-0002-7819-0903

o.lykholat@kubg.edu.ua

Миронова Ганна Анатоліївна,

старший викладач кафедри дизайну

Київського столичного університету імені Бориса Грінченка

ORCID ID: 0000-0002-8490-7739

h.myronova@kubg.edu.ua

Єлисєєва Вероніка Василівна,

здобувачка вищої освіти кафедри дизайну

Київського столичного університету імені Бориса Грінченка

ORCID ID: 0009-0001-3488-8170

vvvelyseieva.fomd21@kubg.edu.ua

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ В ДИЗАЙНІ ДИТЯЧОЇ КНИГИ: ВІД КЛАСИЧНОЇ ІЛЮСТРАЦІЇ ДО ЦИФРОВОЇ ІНТЕРАКТИВНОСТІ (НА ПРИКЛАДІ «ЧАРІВНИКА КРАЇНИ ОЗ»)

У статті розглянуто сучасні тенденції розвитку дизайну дитячої книги у світовому та українському контексті. Проаналізовано еволюції візуального оформлення дитячої літератури – від традиційних друкованих ілюстрацій до інтерактивних цифрових форматів, які формують нові способи сприйняття тексту дитиною. Особливу увагу приділено книзі Л. Ф. Баума «Чарівник Країни Оз» як прикладу класичного твору, що неодноразово перевидався й отримував різні дизайнерські інтерпретації. Проведено аналіз українських та зарубіжних видань цього твору, визначено їхні сильні та слабкі сторони з точки зору художнього вирішення, кольорової палітри, стилістичної єдності та відповідності віковим особливостям читача. На матеріалі українського ринку видань цього твору більш детально розглядаються ключові трансформації дизайнерських підходів: використання авторської графіки, кольорова палітра, стилістична єдність, а також впровадження елементів мультимедіа й інтерактивності. Дослідження спирається на порівняльний аналіз сучасних українських редакцій із виставковими або цифровими аналогами за кордоном, з урахуванням вікових особливостей читачької аудиторії й запитів сучасного ринку. Методи включають контент-аналіз, порівняльний дизайн-аналіз, а також емпіричні дані опитувань батьків і дітей щодо візуальних уподобань сучасних читачів. Результати виявили, що оновлений дизайн дитячої книги має ґрунтуватися на балансі між збереженням класичної образності та впровадженням інноваційних мультимедійних та інтерактивних рішень. У роботі окреслено ключові принципи ефективного редизайну: адаптація кольорових і стилістичних рішень, створення ілюстрацій, що стимулюють уяву й емоційне залучення, а також використання цифрових технологій для інтеграції додаткового навчального чи ігрового контенту. Практичне значення дослідження полягає в обґрунтуванні дизайнерських стратегій розробки дитячих книжкових видань, здатних підвищити читачьку активність дітей, зміцнити сімейні традиції спільного читання та забезпечити актуалізацію збереження культурної спадщини через сучасні візуальні форми. Стаття відкриває перспективи подальшого розвитку інтерактивних мовних і візуальних форматів у виданнях дитячої літератури, міждисциплінарних досліджень на стику дизайну, педагогіки та медіакомунікацій у сфері дитячого книговидання.

Ключові слова: дизайн дитячої книги, ілюстрація, цифрова інтерактивність, ре дизайн, «Чарівник Країни Оз», українське книговидання, візуальна комунікація.

Lykholat Olena, Myronova Hanna, Yelyseieva Veronika. CURRENT TRENDS IN CHILDREN'S BOOK DESIGN: FROM CLASSICAL ILLUSTRATION TO DIGITAL INTERACTIVITY (BASED ON «THE WIZARD OF OZ»)

*The article examines current trends in the design of children's books within both the global and Ukrainian contexts. It analyzes the evolution of visual design in children's literature, from traditional printed illustrations to interactive digital formats that shape new ways for children to perceive text. Special attention is paid to L. Frank Baum's *The Wonderful Wizard of Oz* as a classic work that has been repeatedly reissued and received various design interpretations. The study analyzes Ukrainian and foreign editions of this work, identifying their strengths and weaknesses in terms of artistic solutions, color palettes, stylistic unity, and correspondence to the reader's age characteristics. Drawing on the Ukrainian market of this work's editions, the article explores key transformations in design approaches: the use of original graphics, color palettes, stylistic unity, and the implementation of multimedia and interactive elements. The research relies on a comparative analysis of modern Ukrainian editions with exhibition or digital counterparts abroad, considering the age characteristics of the target audience and the demands of the contemporary market. Methods include content analysis, comparative design analysis, and empirical data from surveys of parents and children regarding the visual preferences of modern readers. The results reveal that the updated design of a children's book should be based on a balance between preserving classic imagery and introducing innovative multimedia and interactive solutions. The paper outlines the key principles of effective redesign: adapting color and stylistic solutions, creating illustrations that stimulate imagination and emotional engagement, and using digital technologies to integrate additional educational or game content. The practical significance of the research lies in substantiating design strategies for developing children's book editions that can enhance children's reading activity, strengthen family traditions of shared reading, and ensure the actualization of cultural heritage preservation through modern visual forms. The article opens up prospects for the further development of interactive linguistic and visual formats in children's literature publications and interdisciplinary research at the intersection of design, pedagogy, and media communications in the field of children's book publishing.*

Key words: children's book design, illustration, digital interactivity, redesign, *The Wizard of Oz*, Ukrainian book publishing, visual communication.

Вступ. Упродовж багатьох століть дитяча книга залишалася одним із найважливіших культурних інструментів формування світогляду, розвитку уяви та морально-естетичного виховання підростаючого покоління. Поза літературним змістом, дитяча книга виступає також візуальним і матеріальним артефактом, що відображає цінності й прагнення своєї епохи, у якому вербальні та візуальні виражальні засоби утворюють єдину смислову й естетичну систему [1; 2]. Взаємодія тексту й ілюстрації в «книзі з картинками» (picturebook) створює специфічний спосіб презентації сюжету, що відповідає когнітивним особливостям дитини та її потребам у наочності, емоційному залученні і смислового розпізнаванні. Ця подвійність, коли літературний зміст поєднується з візуальною формою, визначає особливий статус дитячої книги як друкованого об'єкта, що виступає доступним способом залучення дитини до читання й вимагає комплексного підходу до її вивчення [3].

У класичних працях з дослідження дитячої літератури [1; 3; 4] підкреслюється, що текст і зображення в ілюстрованій дитячій

книзі мають бути розглянуті як різні, але взаємодіючі засоби виразності. Вони можуть дублювати зміст, доповнювати один одного, суперечити одне одному або створювати нові сенси шляхом обоюдної їхньої взаємодії (мультимодальність). Так Перрі Ноделман (Perry Nodelman) у своїй книзі «Прихований дорослий: Визначення дитячої літератури» [3] розглядає дитячу ілюстровану книгу як унікальну систему знаків, де текст і образ функціонують у взаємодії. Він підкреслює, що дитяча книга містить «прихованого дорослого» – сукупність припущень, дизайну й інтерпретацій, закладених дорослими людьми для дитини-читача, і що проектування ілюстрацій істотно впливає на те, як дорослий (автор-редактор-ілюстратор) формує читача через книгу. У свою чергу Марія Ніколаєва (Maria Nikolajeva) у своїй монографії [4] розглядає дитячу літературу як потужний та універсальний інструмент людського мислення, та вказує на когнітивну роль ілюстрації у формуванні розуміння сюжету й емпатії дітей-читачів, їх емоційного розвитку. Вона нагадує, що візуальний компонент часто виступає «вхідними

воротами» до тексту для молодшого читача. Водночас Ян Мартен Іво Клавер (Jan Marten Ivo Klaver) [5], розвиваючи ідею концепцію «прихованого дорослого», сформульовану Перрі Ноделманом, підкреслює, що дитяча література створюється, видається та купується дорослими. Тому ці книги часто містять приховані моральні послання, ідеї в широкому соціальному, політичному та економічному сенсі, або маркетингові стратегії, орієнтовані на дорослу аудиторію. Саме дорослі роблять вибір того, що читатиме дитина, ґрунтуючись на власних уявленнях, моральних цінностях і розумінні прекрасного.

Окремим напрямком сучасних досліджень дитячої ілюстрованої книги є увага до її матеріального втілення. Так В. Алака І. (Veryeri Alaca, I.) у монографії [6] підкреслює, що матеріальні частини книги – від паперу та текстури до формату й інтерактивних елементів – відіграють роль третьої наративної системи, виступають семіотичним ресурсом і впливають на спосіб сприйняття слів і зображень та взаємодії читача з книгою як матеріальним об'єктом. Матеріальні частини книги (розкладні сторінки, рор-ап елементи та різні текстури) можуть підсилювати тему твору або створювати додаткові смислові шари (наприклад, грубі зернисті фарби для природи, глянцеві вставки для магічних сцен) і мають важливі педагогічні та розвивальні функції. Це стимулює уяву, допомагає дітям запам'ятовувати інформацію і сприяє розвитку моторики. Ця концепція тісно пов'язана з когнітивним підходом до читання, який розглядає тілесне залучення дитини до тексту як невід'ємну частину пізнавального процесу. Діти стають не пасивними глядачами, а активними учасниками, які можуть впливати на хід розповіді, вирішувати та створювати власні наративи. Автор доводить, що таке тілесне залучення (embodied engagement) сприяє кращому засвоєнню знань та емоційному зв'язку з книгою. Проте авторка також зауважує, що неконтрольоване використання матеріальності може бути шкідливим. Надмірна кількість інтерактивних елементів або сенсорне

перевантаження можуть відволікати дитину від основного змісту, перетворюючи книжку з інструменту для читання на звичайну іграшку. Це підкреслює важливість ретельного підходу до дизайну книги, який має гармонійно поєднувати форму та зміст, а також відповідати віку дитини.

Українські науковці останніми роками також активно досліджують дитячу книгу як складний художній феномен, де поєднання слова та образу створює цілісний комунікативний простір, пропонуючи різні підходи до розуміння художньо-естетичних, освітніх та комунікативних функцій дитячої книжкової ілюстрації. Марина Токар у своєму дослідженні [7] підкреслює, що ілюстрація є повноцінним мистецьким об'єктом, який визначає характер сприйняття літературного тексту дитиною. На думку авторки ілюстрація не лише супроводжує текст, а й створює емоційний настрій, формує візуальний образ твору, допомагає дитині співпереживати героям. Це положення особливо важливе у розумінні дитячої книги як цілісного друкованого об'єкта, де візуальний компонент відіграє не меншу роль, ніж словесний.

Аналізуючи художні особливості сучасних українських книжок-картинок для дітей Т. Качак і Л. Круль у своїй статті [8] досліджують те, як ілюстрації можуть розвивати мислення дитини, що є ключовим аспектом сучасної дитячої книги. Загалом, авторки підкреслюють, що ці видання допомагають розвивати естетичний смак, уяву та критичне мислення у дітей, що робить їх важливим елементом сучасної української культури. Л. Зімакова та В. Крамаренко у своїй роботі [9] роблять акцент на інтеграції книги в освітній простір, розглядаючи дитячу книгу не лише як джерело інформації чи розваги, а й як матеріал для розвитку креативності. Ілюстрація в цьому контексті стає інструментом гри, активного навчання, розвитку уяви та візуальної грамотності дитини. Таким чином, взаємодія тексту й зображення виходить за межі естетики й набуває практичного педагогічного значення.

Розуміючи перевагу візуальної інформації над вербальною у сучасному світі

книговидання в сегменті дитячої літератури, А. Єфремова у своїй статті [10] розглядає вімельбухи як цікавий і корисний для розвитку дитини великоформатний різновид дитячих книжок-картинок з яскравими, деталізованими ілюстраціями, мінімумом тексту або повною його відсутністю. Кожен розгорт цієї книги представляє окрему сцену, заповнену безліччю предметів і персонажів, що дозволяє вигадувати щоразу нові історії та одночасно розгортати безліч сюжетних ліній. Авторка розглядає особливу функціональну цінність такого формату дитячої ілюстрованої книги, що потребує активної взаємодії з читачем і є ефективним інструментом формування нової «культури» читання та розвитку дитини. А. Дубровіна та В. Сироїд, аналізуючи ілюстрації у науково-популярних виданнях для дітей [11], визначають їх як спосіб адаптації складної інформації до дитячого рівня сприйняття. Зображення тут виконує пояснювальну функцію, виступаючи не лише супутником тексту, а й його перекладачем у більш доступну візуальну форму. Це підтверджує, що дитяча книга як друкований об'єкт має інтегративний характер, де візуальна й вербальна складові взаємно підсилюють одна одну.

Дисертаційне дослідження К. Касьяненко [12] висвітлює феномен ігрової книги, яка поєднує текст, ілюстрацію та елементи інтерактивності. Авторка доводить, що розвиток ігрової книжки в Україні пов'язаний із пошуком нових форм комунікації між дитиною та книгою, де образ часто домінує над текстом, а їхнє поєднання створює нову якість читання. Узагальнюючи, можна стверджувати, що українські дослідження підтверджують визнання дитячої книги у своїй друкованій формі як поліфункціональний об'єкт, де текст і ілюстрація співіснують як взаємодоповнюючі елементи. Вони формують єдиний художньо-педагогічний простір, у якому дитина не лише читає, а й бачить, переживає та інтерпретує історію. Ілюстрація в цьому процесі виконує естетичну, пізнавальну, ігрову та дидактичну функції, підкреслюючи значення візуальної складової для розвитку сучасної дитячої літератури.

Сучасні соціокультурні й технологічні трансформації докорінно змінили саму природу книги як медіа продукту. Цифровізація, розвиток мобільних застосунків, технологій доповненої та віртуальної реальності, а також повсюдність мультимедійних платформ сьогодні трансформують взаємодію дитини з літературним текстом та ілюстрацією. Технічні дослідження застосування AR/VR та доповненої реальності у дитячих ілюстрованих книгах показують, що AR-рішення можуть підвищувати мотивацію до читання, створювати ефект занурення й розширювати навчальні можливості (наприклад, через анімацію сцен або доповнення інформації про персонажів). Водночас автор дослідження Руй Ван (Rui Wang) [13] застерігає про ризики того, що надмірна гейміфікація може зменшувати глибину опрацювання тексту, а технічні бар'єри роблять такі рішення менш доступними для частини аудиторії. У контексті цифрових форматів дослідники Дж. Йокота (J. Yokota) та У. Тіл (W. Teale) [14] підкреслюють, що інтерактивні електронні книги мають як потенційні освітні переваги, так і ризики перевантаження уваги дітей.

Попри значний інтерес до дизайну сучасної дитячої книги, в науковому полі залишається низка прогалин. Зокрема, бракує системних досліджень, присвячених аналізу українських видань дитячої книги, які поєднують класичні та цифрові підходи. Не достатньо вивченими є питання стилістичної адаптації світових трендів до локального культурного контексту та їхнього впливу на читацькі практики українських дітей. Також недостатньо уваги приділено аналізу того, як редизайн класичних творів, зокрема «Чарівника Країни Оз», може сприяти формуванню нових моделей дитячого читання. Це створює простір для комплексних міждисциплінарних досліджень, що поєднують дизайн, педагогіку, психологію та медіакомунікації.

Трансформація дитячої книги від класичної ілюстрації до цифрової інтерактивності відображає ширші культурні й технологічні зміни XXI століття. Ілюстровані друковані

книги, зокрема численні перевидання «Чарівника Країни Оз», залишаються важливими культурними артефактами, що формують уяву й моральні орієнтири дітей. Водночас мультимедійні адаптації розширюють можливості дитячої літератури, пропонуючи інтерактивний досвід, який відповідає очікуванням «цифрового покоління». Завдання сучасних дизайнерів, педагогів і видавців полягає у синтезі цих підходів – збереженні культурної цінності класичної книги та впровадженні інновацій, які збагачують процес читання, мотивують дітей до читання. Це забезпечить актуальність і конкурентоздатність дитячої книги в умовах динамічного розвитку медіакультури. У цьому контексті тема трансформацій у дизайні дитячої книги, зокрема перехід від класичної ілюстрації до цифрової інтерактивності, набуває особливої актуальності. Класичний твір Л. Ф. Баума «Чарівник Країни Оз», що неодноразово перевидавався та адаптовувався, є цінним прикладом для аналізу цих змін.

Метою статті є аналіз сучасних тенденцій у дизайні дитячої книги, зокрема у процесі переходу від класичної ілюстрації до цифрової інтерактивності, із фокусом на кейсі «Чарівника Країни Оз».

Матеріали та методи. У дослідженні використано комплекс матеріалів, що охоплюють як теоретичні джерела, так і емпіричні приклади. Теоретичну основу склали наукові праці з історії ілюстрації та дизайну книги, дослідження сучасних тенденцій дитячої літератури у світовому та українському контекстах, а також аналітичні статті з питань цифровізації та інтерактивних форматів. Окрему групу матеріалів становили приклади ілюстрованих видань «Чарівника Країни Оз» різних років і країн – від оригінального видання 1900 р. з ілюстраціями В. Денслоу до сучасних адаптацій Дж. Сарди 2021 р. та Л. Альварес 2020 р. У межах українського контексту проаналізовано діяльність видавництва «А-ба-ба-га-ла-ма-га» та «Видавництво Старого Лева», а також творчість ілюстраторів К. Лавра та В. Єрка.

Методологія дослідження поєднує кілька підходів: метод історико-мистецтвознавчого

аналізу застосовано для вивчення еволюції дитячої книги та ілюстрації від ранніх зразків до сучасних видань; порівняльний аналіз дозволив зіставити різні інтерпретації «Чарівника Країни Оз», виявити їхні стилістичні особливості та вплив культурних і технологічних факторів; контент-аналіз було використано для систематизації наукових джерел і фахових статей, що описують функції та тренди дитячої книги; метод візуально-семіотичного аналізу дав змогу простежити, як графічні елементи, колір, композиція й типографія формують сприйняття дитячої аудиторії; емпіричне спостереження та аналіз ринку ґрунтувалися на вивченні сучасних українських видань, тенденцій книговидавання та доступних електронних і інтерактивних форматів. Застосування зазначених методів у комплексі забезпечило багаторівневий підхід до проблеми, що поєднує історичну перспективу, теоретичний аналіз та практичні аспекти сучасного книжкового дизайну. Такий підхід дозволяє обґрунтовано виявити тенденції трансформації дитячої книги та визначити їхню роль у формуванні візуальної культури сучасних дітей.

Результати. Дитяча книга є багатокомпонентним культурним феноменом, що поєднує в собі текст, ілюстрацію, типографію та матеріальні характеристики видання. Історія її розвитку демонструє шлях від примітивних візуальних спроб до сучасних мультимедійних та інтерактивних форматів. У центрі цього процесу завжди залишалася ілюстрація як ключовий засіб візуальної комунікації з юним читачем та рівноправний елемент оповіді. В дитячій книзі ілюстрація виконує кілька взаємопов'язаних функцій (експлікативну, пізнавальну, емоційну, естетичну тощо), що виходять далеко за межі декорування тексту і які зумовлюють не лише естетику книги, а й її освітній, когнітивний та виховний потенціал.

Ілюстрація в дитячій книзі є повноправним співтворцем наративу, який формує пізнавальний, емоційний і естетичний досвід дитини. Якість ілюстрації безпосередньо впливає на читацьку культуру і розвиток дитини, роблячи її важливим інструментом

у вихованні та освіті. Ілюстрації допомагають співвідносити слова з конкретними образами, полегшуючи розуміння сюжету та контексту [15]. Таким чином, візуальний ряд виступає своєрідним «містком» між текстом і сприйняттям. У своїй книзі Девід Левіс (David Lewis) зазначає [16, с.124–138], що через ілюстративний матеріал дитина знайомиться з різними культурами, стилями життя і навіть історичними епохами. Візуальні образи стають інструментом навчання та пізнання. Ілюстрація формує емоційний клімат книги. Колір, композиція, стилістика здатні викликати страх, радість, співпереживання. Моріс Сендак (Maurice Sendak) ще у 1963 році довів [17], що навіть складні теми можна донести до дітей через метафоричні та емоційні візуальні образи. Інші дослідження підтверджують, що діти легше запам'ятовують і розуміють матеріал, коли він супроводжується емоційно насиченими образами [4]. А ось Сандра Беккетт (Sandra L. Beckett) у своїй книзі у [18] відзначає, що дитяча книга є своєрідною «галереєю мистецтва для дітей», яка знайомить їх із різними художніми стилями й техніками. Сандра Беккетт стверджує, що хоча книжки-картинки традиційно асоціюються з дитячим жанром, їхня справжня природа виходить за межі вікових обмежень. Завдяки інноваційній графіці, креативному діалогу між текстом та зображенням і складним наративним структурам, ці книги пропонують кілька рівнів сприйняття. Таким чином, вони звертаються не лише до дітей, але й до дорослих, що робить книжку-картинку справжнім кросоверним жанром і унікальним видом мистецтва.

Дослідження історії ілюстрованої книги дозволяє зрозуміти, як трансформувалися її функції, а також простежити сучасні дизайнерські практики, що поєднують традицію і технологічні інновації. Витоки книжкової ілюстрації беруть початок з найдавніших візуальних форм – наскельних малюнків, зображень на глиняних та дерев'яних дощечках, папірусах, рукописних кодексах, що відображали прагнення людини фіксувати реальність у візуальних образах і поступово переходячи

до друкованих видань з палітурками та ілюстраціями [19]. Перші зразки дитячої літератури у Європі з'явилися в середині XVIII століття, зокрема книга Джона Ньюбері «Маленька гарненька кишенькова книжечка» (John Newbery «A Little Pretty Pocket-Book») 1744 року видання, що заклала підвалини жанру (рис. 1).

Рис. 1. John Newbery. A Little Pretty Pocket Book. First American edition. 1787

Джерело: [20]

Кінець XIX століття часто називають «Золотою добою ілюстрації». Поширення дешевих методів друку, технік хромолітографії й інтенсифікація книгорозповсюдження сприяли масовому виробництву дитячих видань. Саме в цей час сформувалися канонічні форми дитячої книжки: серії з абетками, букварі, література для сімейного читання та ілюстровані книги, у яких ілюстрація набувала автономної художньої ваги [19]. Творчість таких митців, як К. Грінвей (Kate Greenaway), В. Крейн (Walter Crane), Р. Кальдекотт (Randolph Caldecott), заклала стандарти ілюстрованої дитячої книги, її композиції, типографії й кольорової палітри, що визначала сприйняття дитячого видання як художнього об'єкта створили нові стандарти дитячої ілюстрації, що формували естетичний смак юних читачів [21]. Особливо важливою подією було відокремлення дитячої книги, як окремої категорії, від дорослої, з її власними формами, ілюстративними кодами та освітніми функціями.

Перехід від XIX до XXI століття охоплює період фундаментальних змін у жанрі

дитячої книги: від виникнення масового ринку і «Золотої доби ілюстрації» наприкінці XIX століття до мультиплатформеного, глобалізованого й інклюзивного книговидання початку XXI століття [1; 2; 4; 13; 14; 15; 16; 19]. Ці трансформації визначалися технічними (поліграфія, фотографія, цифрові технології), соціальними (масова освіта, зміни у поняттях дитинства) і культурними чинниками (зростання уваги до прав дитини, мультикультуралізм). Дослідження цього періоду дає змогу прослідкувати, як змінювалися естетичні, педагогічні та матеріальні характеристики дитячої книги, а також яким чином видання реагували на потреби різних поколінь читачів.

XX століття стало часом демократизації дитячої книги та розквіту поліграфії, коли ілюстрація сприймалася як повноцінний художній комплекс зі своїм колористичним і композиційним ладом [19]. Як приклад, в оригінальному виданні «Чарівника Країни Оз» 1900 року художник Вільяма Денслоу (William Wallace «W. W.» Denslow) створив барвисті ілюстрації, які не лише доповнювали текст Баума, а й заклали візуальні архетипи головних персонажів – Дороті, Опудала, Лякливого Лева та Бляшаного Лісоруба (рис. 2). Візуальна концепція видання характеризується площинним розміщенням персонажів, при цьому їхні образи є глибоко опрацьованими та деталізованими. Композиційна структура обкладинки віддає

значну роль назві книги, де за допомогою розміру та оформлення зроблено акцент на аббревіатурі «OZ». У букви назви гармонійно вплетена фігура граціозного лева яскраво-помаранчевого кольору, що створює єдиний візуальний ансамбль. Внутрішні ілюстрації витримано у пласкому, виразно декоративному стилі. Кольорова палітра є стриманою, проте зображення насичені деталями. Застосування тіней є вибіркоким, їхня функція – не достовірна передача реалізму, а скоріше розставлення візуальних акцентів. Водночас, текстурні елементи (зображення волосся, візерунків тканини, природних ландшафтів) відтворені з високою якістю. Кожна ілюстрація містить чіткі контурні лінії, що є типовою рисою стилю ар-нуво, характерного для американської книжкової ілюстрації початку XX століття.

У XX столітті розвиток кінематографа, реклами та ілюстративних журналів призвів до зміни візуальної мови книг. Ілюстрація стає більш динамічною, інколи «кіношною» у побудові сцен. Розвивається серійність видань, зростає роль видавничого маркетингу. У міжвоєнний і повоєнний періоди на перший план виходять питання масової освіти, дитячої психолого-педагогіки та безпеки контенту, що вплинуло на тематику й форми подачі матеріалу [3]. Протягом XX століття перевидання книжки відображали ширші стилістичні зміни у візуальній культурі: від модерністичних спрощень

Рис. 2. Обкладинка та ілюстрації до першого друкованого видання книги Леймена Френка Баума «Чарівник Країни Оз», видавництва George M. Hill Company, 1900 р. Ілюстратор Вільям Денслоу

Джерело: [21]

середини століття до фантастичних та кінематографічних інтерпретацій наприкінці століття (рис. 3 та рис. 4). Це підтверджує, що ілюстрація виконувала не лише освітню функцію, а й була засобом естетичних інновацій.

Рис. 3. Обкладинки англomовних видань книги Лімана Френка Баума «Чарівник країни Оз», 1956 р. та 1968 р.

Джерело: інтернет

У виданні Puffin Classics 1983 року з ілюстраціями Девіда Маккі (Devid McKee), акцент змістився у бік лаконізму та карикатурного стилю, що відповідає естетиці кінця другої половини XX століття. Книжка має м'яку, але якісну обкладинку з лаконічним і водночас яскравим оформленням. На ній зображені головні герої, що йдуть до Смарагдового міста. Дизайн обкладинки вирізняється силуетними образами персонажів, що не мають багатої деталізації. Візуальний акцент зроблено на образі Смарагдового міста, яке,

на відміну від персонажів, пропрацьоване з великою кількістю деталей і тіней. Назва книги, хоч і займає приблизно 50% композиції, гармонійно вписана в загальний дизайн. Внутрішнє оформлення виконано у чорно-білій гамі. Ілюстрації вирізняються незвичним, дещо карикатурним стилем з навмисне нерівними лініями. Такий підхід створює враження, ніби малюнки виконані дитиною, і може викликати у читача ностальгічні почуття, надихаючи на власну творчість.

Починаючи з 1990-х та особливо в 2000-х роках, дитяча книга стає поліформатним продуктом. Друковані видання часто супроводжуються цифровими доповненнями (аудіо, AR-додатки), з'являються інтерактивні e-books [14]. Водночас зростає увага до мультимодальності. Дослідники пропонують аналізувати картинні книги як складні мультимодальні артефакти, де текст, зображення, типографія й матеріальність спільно продукують значення [4; 6; 7; 8; 9; 11]. Незважаючи на цифровізацію, друкована книга зберігає свої конкурентні переваги завдяки матеріальності. Обкладинка, види паперу, тиснення, рельєфні вставки, клапани та інші елементи – все це робить книгу тактильно привабливою, що важливо для розвитку дітей [6]. Водночас видавці експериментують з екологічними матеріалами та «зеленими» технологіями друку, що корелює з глобальними екологічними трендами.

Продовжуючи аналіз ілюстрованих видань книги Лімана Френка Баума «Чарівник країни

Рис. 4. Обкладинка, титульна сторінка та ілюстрація книги Лімана Френка Баума «Чарівник країни Оз», видавництва Puffin Classics, 1983 р. Ілюстратор Девід Маккі

Джерело: [22]

Оз», зупинимось на трьох сучасних виданнях. Ілюстрації Хулії Сарди (рис. 5) демонструють використання текстур, цифрових ефектів та інтеграцію тексту в композицію. Роботи Лорени Альварес (рис. 6) характеризуються барвистістю та багатодетальністю, що наближає книгу до інтерактивного візуального

середовища. Ілюстрації провідного українського ілюстратора Івана Сулими (рис. 7) наближені до візуальних ефектів 3D – графіки, з оригінальним театральним рішенням композиції, багатую динамікою рухів персонажів, в яскравих але м'яких кольорах, деталізацією середовища. В цілому таке рішення створює

Рис. 5. Обкладинка, ілюстрація та текстова сторічка книги Лімана Френка Баума «Чарівник країни Оз», видавництва Hachette, 2021 р. Ілюстратор Хулії Сарди

Джерело: [23]

Рис. 6. Обкладинка та ілюстрація книги Лімана Френка Блума «Чарівник країни Оз», видавництва Hachette, 2020 р. Ілюстратор Лорена Альварес Гомес

Джерело: [24]

Рис. 7. Суперобкладинка та розгортки книги Френка Блума «Чарівник країни Оз», видавництва А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2025 р. Ілюстратор Іван Сулима

Джерело: [25]

ефект оповіді, яку можна «читати очима» без тексту. Сюжетні ілюстрації чітко відображають описані у тексті події, а наявність великої кількості деталей створюють візуальне багатство й стимулюють уважність читача.

Отже, розробка візуального дизайну дитячої книги є багатограничним процесом, що виходить за межі суто естетичного оформлення. Розглядаючи книгу «Чарівник Країни Оз» очевидним є факт, що візуальна складова в ній функціонує як інтегрована структура, що забезпечує глибоку взаємодію тексту, ілюстрації та образів. Метою створення нового дизайну (в межах реалізації кваліфікаційного дослідження) було переосмислення класичного твору, пропонуючи його візуальну інтерпретацію, що ґрунтується на сучасному баченні та позбавлена усталених стереотипів. Український переклад стає частиною цього ширшого процесу, що покликаний повернути читача до першоджерела, уникнувши звичних візуальних кліше.

Визначальним фактором у формуванні стилю оформлення є цільова аудиторія. Оскільки книга орієнтована на дітей, візуальна мова була розроблена з акцентом на

казковість, плавні переходи та м'які округлі форми. Водночас, ілюстрації мають достатню глибину для дорослої аудиторії, яка може оцінити їх як об'єкт естетичної насолоди або джерело ностальгії. Таким чином, візуальна складова не є поверхневою чи спрощеною, а навпаки – вона є достатньо багатшаровою, щоб викликати зацікавлення під час повторних переглядів.

Стиль ілюстрацій побудовано на принципі нашарування – як візуального, так і семантичного. У процесі роботи використовувалося програмне забезпечення Krita, що дозволило імітувати традиційні художні матеріали, такі як пастель та акварель, надаючи цифровим зображенням відчуття матеріальності. Система пензлів імітує ефекти змішування кольорів на папері, підсилюючи мальовничу атмосферу. Кольорова палітра підпорядковується внутрішній логіці розповіді, використовуючи складні, змішані відтінки та градієнти. Плавні переходи від напівпрозорих до насичених тонів створюють казкову атмосферу, де магія не є чимось відірваним від реальності, а стає її невід’ємною сутністю (рис. 8).

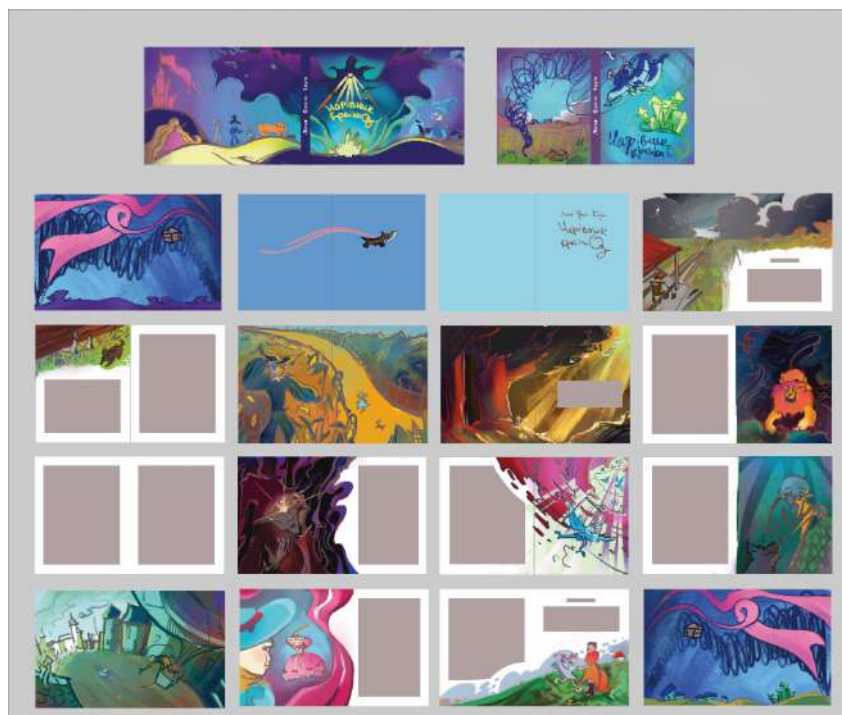

Рис. 8. Кольорове рішення розгортів книги Френка Блума «Чарівник країни Оз». 2025 р. Вероніка Єлисеєва

Джерело: Кваліфікаційна робота

Вибір сюжетів для ілюстрування був ключовим для відображення загальної атмосфери книги (рис. 9).

На обкладинці (рис. 10) використано метафоричну сцену польоту Дороти під час бурі,

що символізує її перехід з рідного Техасу до чарівної Країни Оз. Спускова сторінка зустрічає читача в Техасі, де дядько Дороти спостерігає за наближенням смерчу, а кольори заходу сонця контрастують із похмурих хмарами.

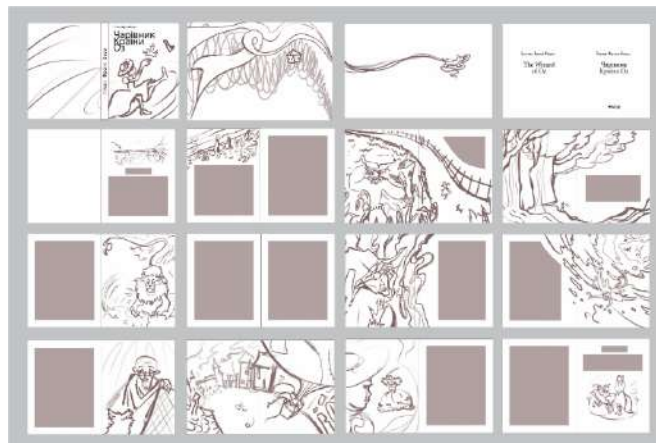

Рис. 9. Макет з композиційним розміщенням ілюстрацій на розгортах книги Френка Блума «Чарівник країни Оз». 2025 р. Вероніка Єлисеєва

Джерело: Кваліфікаційна робота

Рис. 10. Обкладинка, суперобкладинка і спускова сторінки книги Френка Блума «Чарівник країни Оз». 2025 р. Вероніка Єлисеєва

Джерело: Кваліфікаційна робота

Сцена падіння будинку на Злу відьму (рис. 11) демонструє чарівну випадковість, акцентуючи увагу на збентеженому психічному стані Тото. Ця ілюстрація органічно вписана на половину сторінки. Наступний розворот (рис. 12), присвячений зустрічі зі Страшилом, виконаний у теплих тонах і займає повний розворот, виключаючи текстове наповнення, щоб передати атмосферу теплої ночі в полі. Велич лісу підкреслена через наднормові розміри дерев у порівнянні з Бляшаним лісорубом, що створює відчуття таємничості.

Сцена зустрічі з Лякливим левом (рис. 13) побудована на контрасті: його яскравий образ стрімко вистрибує з темного лісу. Смерть Злої відьми (рис. 14) передано похмурою палітрою, де яскравим акцентом є її сяюче око, що символізує всезнання. Кольорові хвилі диму доповнюють загальне враження. Образ крилатих мавп передано у похмурій, але яскраво вираженій гамі, що підкреслює їх приналежність до відьми, але не є їхньою істинною сутністю.

Ілюстрація з розсекреченням Чарівника (рис. 15) передає атмосферу загадковості та

Рис. 11. Сцена падіння будинку на Злу відьму книги Френка Блума «Чарівник країни Оз». 2025 р. Вероніка Єлисеєва

Джерело: Кваліфікаційна робота

Рис. 12. Сцена зустрічі зі Страшилом книги Френка Блума «Чарівник країни Оз».
2025 р. Вероніка Єлісєєва

Джерело: Кваліфікаційна робота

Рис. 13. Сцена зустрічі з Лякливим левом книги Френка Блума «Чарівник країни Оз». 2025 р. Вероніка Єлисеєва

Джерело: Кваліфікаційна робота

Рис. 14. Смерть Злої відьми книги Френка Блума «Чарівник країни Оз». 2025 р. Вероніка Єлисеєва

Джерело: Кваліфікаційна робота

Рис. 15. Ілюстрація з розсекреченням Чарівника до книги Френка Блума «Чарівник країни Оз». 2025 р. Вероніка Єлисеєва

Джерело: Кваліфікаційна робота

страху. Перспектива високих вітражних вікон додає глибини. Смарагдове місто зображено в зелених тонах, що відтворює його сприйняття через спеціальні окуляри, а перспектива стрімко зменшуваних будинків створює відчуття простору. Рожева повітряна куля стає яскравим акцентом, а деталізація натовпу привертає увагу.

Сцена в Порцеляновому королівстві (рис. 16) показує взаємодію Дороти з її мешканкою, а рожева стрічка з капелюшка Дороти обрамляє та врівноважує композицію. Фінальна ілюстрація повертає героїню до реальності Техасу, про що свідчать приглушені помаранчеві відтінки та втрата чарівних черевичків.

Для підтримки композиційної та ідейної цілісності, форзац і нахзац (рис. 17) ілюструють один і той самий пейзаж, але з суттєвими відмінностями: на форзаці зображено смерч, що несе будинок над Техасом, а на нахзаці – над Країною Оз. Стрічка символізує подорож Дороти, а віддзеркалення пейзажу підкреслює різницю між реальним і казковим світами.

У відтворенні образів персонажів було збережено авторський задум, але внесено незначні елементи для посилення їхньої виразності. Наприклад, Дороти, згідно з текстом, зображена у блакитній сукні, але її образ доповнено капелюшком, що підкреслює її наївність та відкритість. На противагу

цьому, образ Злої відьми Заходу акцентує увагу на її нетиповій рисі – одному сяючому оці, що часто ігнорується в інших візуальних інтерпретаціях, але в даному дизайні стає ключовим візуальним елементом.

Висновки. Проведене дослідження дозволило простежити еволюцію дитячої книги від класичних друкованих зразків з ілюстраціями до сучасних інтерактивних і мультимедійних форматів. Історичний аналіз засвідчив, що ілюстрація завжди відігравала провідну роль у розвитку дитячої літератури, виконуючи пізнавальні, дидактичні, естетичні та емоційні функції. Вона формувала візуальне мислення, розвивала уяву та сприяла вихованню естетичного смаку молодших читачів.

Аналіз різних видань «Чарівника Країни Оз» показав, що візуальна інтерпретація цього твору значною мірою залежить від культурного контексту та технічних можливостей часу. Від декоративного стилю ілюстрацій В. Денслоу на початку ХХ ст. до цифрових і текстурних експериментів сучасних ілюстраторів простежується закономірність: кожне покоління намагається створити власний візуальний код для класичної історії, пристосовуючи її до очікувань і потреб дітей-читачів.

Дослідження сучасних тенденцій підтвердило, що дитяча книга сьогодні функціонує у просторі синтезу традицій та інновацій.

Рис. 16. Сцена в Порцеляновому королівстві книги Френка Блума «Чарівник країни Оз». 2025 р. Вероніка Єлисеєва

Джерело: Кваліфікаційна робота

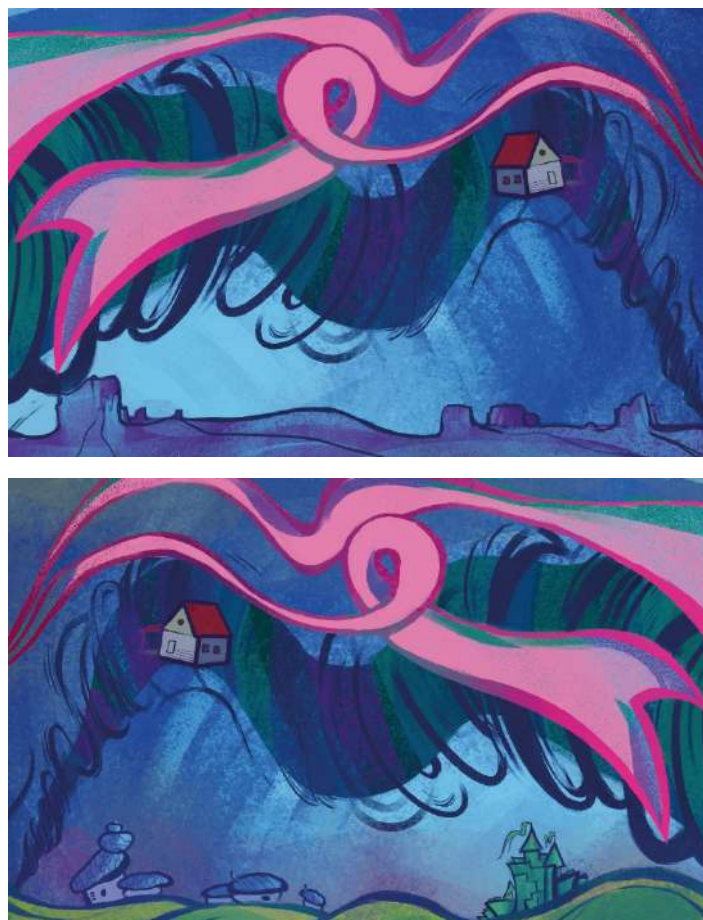

Рис. 17. Форзац і нахзац книги Френка Блума «Чарівник країни Оз». 2025 р. Вероніка Єлисеєва

Джерело: Кваліфікаційна робота

Серед провідних трендів – мінімалізм, використання білого простору, інтеграція цифрових технологій (доповнена реальність, анімація, інтерактивні додатки), а також зростаюча увага до інклюзивності та екологічності. Український контекст характеризується прагненням поєднувати національні традиції з глобальними візуальними практиками, що відображається у творчості сучасних ілюстраторів та видавців.

Отже, дитяча книга в умовах ХХІ століття постає не лише як носій літературного тексту, а як комплексний культурний і дизайнерський

феномен. Вона поєднує функції мистецького об'єкта, освітнього інструмента й медіаплатформи. На прикладі «Чарівника Країни Оз» можна стверджувати, що оновлений дизайн класичних творів має ключове значення для збереження їх актуальності та привабливості для сучасної аудиторії. Подальші дослідження у цій сфері мають бути спрямовані на розробку принципів ефективної інтеграції класичної ілюстрації та цифрової інтерактивності, що відповідатимуть освітнім і культурним потребам сучасних дітей в Україні та світі.

Література:

1. Hunt P., Butts D. *Children's literature : an illustrated history*. Oxford University Press. 1995. 378 p.
2. Токар М. І. *Образи героїв української дитячої літератури в книжковій ілюстрації другої половини ХХ – початку ХХІ століття*. Дис. на здобуття наук. ступ. канд. мистецтвознавства (доктора філософії) 17.00.05 – образотворче мистецтво. Львів, 2018. 403 с.
3. Nodelman P. *The Hidden Adult: Defining Children's Literature*. Johns Hopkins University Press. 2008. 408 p.
4. Nikolajeva Maria. *Reading for Learning: Cognitive Approaches to Children's Literature*. Amsterdam and Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 2014. 228 p.

5. Jan Marten Ivo Klaver. Introduction: The Hidden Adult in Children's Literature. *Linguae & Rivista di lingue e culture moderne*, 2021, [1]. P. 9–11. DOI: <https://doi.org/10.7358/ling-2021-001-klav>
6. Veryeri Alaca, I. "Chapter 1. The role of materials and materiality in picturebooks". *Consumable Reading and Children's Literature: Food, taste and material interaction*. John Benjamins Publishing Company. 2022. 260 p. P. 23–36. DOI: <https://doi.org/10.1075/clcc.12.c1>
7. Токар М. Художньо-естетичні особливості дитячої книжкової ілюстрації. *Вісник Львівської національної академії мистецтв*. 2018. Вип. 35. С. 220–233. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vlnam_2018_35_17
8. Качак Т., Круль Л. Сучасні українські книжки-картинки для дітей: ключові теми і образи. *Закарпатські філологічні студії*. 2024. Вип.35. С. 290–296. <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2024.35.50>
9. Зімакова Л., Крамаренко В. Сучасна дитяча книга як мистецько-ігровий матеріал формування креативності дітей дошкільного віку. *Витоки педагогічної майстерності*. 2020. Вип. 26. С. 79–84. DOI: <https://doi.org/10.33989/2075-146x.2020.26.227525>
10. Єфремова А. Вімельбух як специфічний різновид книжки-картинки. *Збірник праць Науково-дослідного інституту пресознавства*. 2017. Вип. 7. С. 477–486. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ZPNDZP_2017_7_35
11. Сироїд В. Дитяча книжкова ілюстрація: сучасні аспекти створення. Кваліфікаційна робота. Наук. кер. А. П. Дубрівна; рец. О. Г. Рибченко. Київ: КНУТД. 2024. 83 с.
12. Касьяненко К. М. Українська ігрова дитяча книжка: витоки, стан, тенденції : автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства : 26.00.01 – теорія й історія культури. Київ. нац. ун-т культури і мистецтв. Київ, 2016. 16 с.
13. Wang R. Application of Augmented Reality Technology in Children's Picture Books Based on Educational Psychology. *Front Psychol*. 2022;13:782958. Published 2022 Feb 3. DOI:10.3389/fpsyg.2022.782958
14. Yokota, J., Teale, W. Picture books and e-books: Enhancing young children's literacy experiences. *The Reading Teacher*. 2014. 67(8). P. 577–585.
15. Kiefer B. Z., Tyson C. A. *Charlotte Huck's Children's Literature*. A brief Guide. Boston : McGraw-Hill. 2010. 370 p.
16. Lewis D. *Reading Contemporary Picturebooks: Picturing Text*. London and New York: Routledge. Taylor & Francis Group, 2001. 204 p.
17. *Where the Wild Things Are*. Story and pictures by Maurice Sendak. Red Fox. New York: Harper & Row, 1963. 42 p.
18. Beckett S. L. *Crossover Picturebooks: A Genre for All Ages*. 1st ed. Taylor and Francis. Routledge. 2012. 414 p.
19. *A History of Book Illustration: 29 Points of View*. / edited by Bill Katz (The History of the Book, no. I). Metuchen, N.J., and London: The Scarecrow Press, Inc., 1995. 704 p.
20. John Newbery. A Little Pretty Pocket Book. First American edition. Worcester, Massachusetts: Isaiah Thomas, 1787. Rare Book and Special Collections Division, Library of Congress (005.00.00). URL: <https://www.loc.gov/exhibitions/baseball-american/about-this-exhibition/origins-and-early-days/baseballs-roots/a-little-pretty-pocket-book/> (дата звернення: 10.09.2025)
21. The Golden Age Of Children's Book Illustration Begins. Mount Dennis Historical Society. URL: <https://blog.mdhs.org.au/illuminated-the-art-of-childrens-book-illustration/the-golden-age-of-childrens-book-illustration-begins/#:~:text=The%20so%2Dcalled%20%E2%80%9CGolden%20Age,Read%20about%20this%20picture%20HERE> (дата звернення: 10.09.2025).
22. De tovenaar van Oz. Wikipedia, de vrije encyclopedie. URL: https://nl.wikipedia.org/wiki/De_tovenaar_van_Oz (дата звернення: 11.09.2025).
23. McKee D. The Wizard of Oz. London: Puffin Books. (1983).
23. The Wonderful Wizard of OZ. Illustrator Júlia Sardà. URL: <https://julasarda.blogspot.com/2013/05/the-wonderful-wizard-of-oz.html> (дата звернення: 11.09.2025).
24. Soloillustratori. Lorena Alvarez Gomez. URL: <https://soloillustratori.blogspot.com/2020/02/lorena-alvarez-gomez.html>
25. Чарівник країни Оз. Велике ілюстроване видання. URL: <https://store.ababahalamaha.com.ua/charivnyk-krainy-oz-velyke-iliustrovane-vydannia?tab=information>

References:

1. Beckett, S. L. (2012). Crossover picturebooks: A genre for all ages. Taylor & Francis, Routledge.
2. Hunt, P., & Butts, D. (1995). Children's literature: An illustrated history. Oxford University Press.
3. Jan Marten Ivo, K. (2021). Introduction: The hidden adult in children's literature. *Linguae & Rivista di lingue e culture moderne*, 2021(1), 9–11. <https://doi.org/10.7358/ling-2021-001-klav>.
4. John Newbery. (1787). A little pretty pocket book (First American edition). Worcester, Massachusetts: Isaiah Thomas. Rare Book and Special Collections Division, Library of Congress. Retrieved from: <https://www.loc.gov/exhibitions/baseball-american/about-this-exhibition/origins-and-early-days/baseballs-roots/a-little-pretty-pocket-book>.

5. Kachak, T., & Krul, L. (2024). Suchasni ukrainski knyzhky-kartynky dlia ditei: kliuchovi temy i obrazy. [Modern Ukrainian picture books for children: key themes and images]. *Zakarpatski filologichni studii – Transcarpathian Philological Studios*, 35, 290–296. <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2024.35.50> [in Ukrainian].
6. Katz, B. (Ed.). (1995). A history of book illustration: 29 points of view (The History of the Book, No. 1). Metuchen, N.J., & London: The Scarecrow Press, Inc.
7. Kiefer, B. Z., & Tyson, C. A. (2010). Charlotte Huck's children's literature: A brief guide. McGraw-Hill.
8. Kasianenko, K. M. (2016). Ukrainska ihrova dytiacha knyzhka: vytoky, stan, tendentsii (Avtoref. dys. kand. mystetstvoznavstva). Kyivskyi natsionalnyi universytet kultury i mystetstv [Ukrainian children's playbook: origins, status, trends (Author's dissertation in art history). Kyiv National University of Culture and Arts] [in Ukrainian].
9. Lewis, D. (2001). Reading contemporary picturebooks: Picturing text. Routledge, Taylor & Francis Group.
10. McKee, D. (1983). The wizard of Oz. Puffin Books.
11. Nikolajeva, M. (2014). Reading for learning: Cognitive approaches to children's literature. John Benjamins Publishing Company.
12. Nodelman, P. (2008). The hidden adult: Defining children's literature. Johns Hopkins University Press.
13. Sendak, M. (1963). Where the wild things are. Harper & Row.
14. Syroid, V. (2024). Dytiacha knyzhkova iliustratsiia: suchasni aspekty stvorennia (Kvalifikatsiina robota) [Children's Book Illustration: Modern Aspects of Creation (Qualification Work)]. Kyiv: KNUTD [in Ukrainian].
15. Tokar, M. I. (2018). Obrazy heroiv ukrainskoi dytiachoi literatury v knyzhkovii iliustratsii druhoi polovyny KhKh – pochatku KhKhI stolittia (Dys. kand. mystetstvoznavstva) [Images of heroes of Ukrainian children's literature in book illustrations of the second half of the 20th – beginning of the 21st century (PhD thesis in art history)]. Lviv [in Ukrainian].
16. Tokar, M. (2018). Khudozhno-estetychni osoblyvosti dytiachoi knyzhkovoi iliustratsii [Artistic and aesthetic features of children's book illustration]. *Visnyk Lvivskoi natsionalnoi akademii mystetstv – Bulletin of the Lviv National Academy of Arts*, 35, 220–233. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vlnam_2018_35_17 [in Ukrainian].
17. Vveryer Alaca, I. (2022). The role of materials and materiality in picturebooks. In Consumable reading and children's literature: Food, taste and material interaction (pp. 23–36). *John Benjamins Publishing Company*. <https://doi.org/10.1075/clcc.12.c1>.
18. Wang, R. (2022). Application of augmented reality technology in children's picture books based on educational psychology. *Frontiers in Psychology*, 13, 782958. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.782958>.
19. Yokota, J., & Teale, W. (2014). Picture books and e-books: Enhancing young children's literacy experiences. *The Reading Teacher*, 67(8), 577–585 [in English].
20. Zimakova, L., & Kramarenko, V. (2020). Suchasna dytiacha knyha yak mystetsko-ihrovyi material formuvannia kreatyvnosti ditei doshkilnoho viku [Modern children's book as an art and play material for the formation of creativity in preschool children]. *Vytoky pedahohichnoi maisternosti – Origins of pedagogical skill*, 26, 79–84. <https://doi.org/10.33989/2075-146x.2020.26.227525> [in Ukrainian].
21. Yefremova, A. (2017). Vimelbukhy yak spetsyfichniy riznovyd knyzhky-kartynky [Vimelbukhy as a specific type of picture book]. *Zbirnyk prats Naukovo-doslidnoho instytutu presoznavstva – Collection of works of the Research Institute of Press Studies*, 7, 477–486. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ZPNDZP_2017_7_35 [in Ukrainian].
22. De tovenaar van Oz. (2025, September 11). In Wikipedia. Retrieved from https://nl.wikipedia.org/wiki/De_tovenaar_van_Oz.
23. McKee, D. (1983). The wizard of Oz. Puffin Books.
24. Júlia Sardà. (2013, May). The Wonderful Wizard of Oz. <https://juliasarda.blogspot.com/2013/05/the-wonderful-wizard-of-oz.html>.
25. Soloillustratori. (2020, February). Lorena Alvarez Gomez. <https://soloillustratori.blogspot.com/2020/02/lorena-alvarez-gomez.html>.
26. Charivnyk krainy Oz. (n.d.). Velyke iliustrovane vydannia. A-BA-BA-HA-LA-MA-HA [The Wizard of Oz. (n.d.). Large illustrated edition. A-BA-BA-HA-LA-MA-HA]. Retrieved from <https://store.ababahalamaha.com.ua/charivnyk-krainy-oz-velyke-iliustrovane-vydannia?tab=information> [in Ukrainian].

Стаття надійшла: 21.09.2025

Прийнято: 16.10.2025

Опубліковано: 28.11.2025